

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. október 14.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát **mindkét** feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
- ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a fela-

---

datait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elem-

nél a „*vagy*” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
  - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
  - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont) a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. Ókori Kelet (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 7.
b) 3.
c) 1.
d) 6.

Állítás	Civilizáció sorszáma
e) Tartósan kialakult a monoteizmus.	2.
f) Egy vallásalapító a vágyakról való lemondásban látta a születési alapú társadalomszerkezetből is fakadó szenvedés ellenszerét.	6.

2. Nyugati és keleti kereszténység (Összesen 4 pont.)

- a) Bizánc(i Birodalom) / Keletrómai Birodalom (0,5 pont)
b) A (keleti) keresztény egyház felett a császár gyakorolta a fennhatóságot. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) Ezek voltak a keresztény liturgia / istentisztelet / a Biblia nyelvei. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
d) Cirill, Metód *(Fordított sorrendben is elfogadható.)* (Elemenként 0,5 pont)
e) nyugati *(Elfogadható még: latin / római / katolikus)* (0,5 pont)

3. Etelközi magyarság életmódja (Összesen 3 pont)

Helyszín meghatározása	Sorszám
a) A magyarok nyári szállásai. (0,5 pont)	5.
b) A magyarok téli szállásai. (0,5 pont)	4.
c) Kercs, bizánci kikötőváros. (0,5 pont)	2.
d) A keleti szláv szállásterületek. (0,5 pont)	6.

- e) *(A magyarok azért voltak képesek a szlávok elleni sikeres hadjáratokra.)* mert nomádként katonailag fölényben voltak a letelepült lakossággal szemben / mozgékonyabb haderővel rendelkeztek / életformaszerűen értettek a hadakozáshoz / mert a szlávok szervezetlenek voltak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható, ha az a nomád életformából fakadó katonai erőre mutat rá.)* (1 pont)

4. Nagyhatalmi konfliktusok (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) Habsburg, Tudor
b) Habsburg, Valois
c) Habsburg
d) Habsburg
e) Tudor, Valois

(A két uralkodócsaládot érintő válaszok bármely sorrendben elfogadhatók.)

5. Rendi és vallási küzdelmek (Összesen 4 pont.)

- a) Megtiltotta a vallási kérdések országgyűlési tárgyalását. / Gátat akart vetni a reformációnak. / A protestánsüldözés kezdetét jelezte. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- b) Nem a rendek jóváhagyásával született. / Az udvar önkényesen illesztette be a törvények közé. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- c) kálvinista / református (0,5 pont)
- d) Bocskai István (0,5 pont)

Állítás	Igaz	Hamis
e) Az uralkodó engedett a rendek követeléseinek. (0,5 pont)	X	
f) A békeszerződés Magyarország összes lakosának biztosította a szabad vallásgyakorláshoz való jogot. (0,5 pont)		X

6. Európa a bécsi kongresszus után (Összesen 4 pont.)

- a) 1830 (1 pont)
- b) Szent Szövetség (1 pont)
- c) Oroszország, Poroszország / Porosz Királyság, Habsburg Birodalom / Ausztria, Franciaország / Francia Királyság *(A felsoroltak közül bármely két állam, bármilyen sorrendben történő megnevezése elfogadható.)* (Elemenként 0,5 pont.)
- d) Belgium (1 pont)

7. Magyarország a reformkorban (Összesen 3 pont.)

- a) Vaskapu (0,5 pont)
- b) Fiume (0,5 pont)
- c) Pest / Pest-Buda (0,5 pont)
- d) A magyarországi áruk eljuttatása a tengerre. / Magyarország bekapcsolása a nemzetközi kereskedelembé (Ausztria megkerülésével). *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- e) Duna / dunai vízi út (0,5 pont)

8. Közel-Kelet a XX. század elején (Összesen 4 pont.)

Állítások	Igaz	Hamis
a) Nagy-Britannia a saját befolyási övezetében ígért nemzeti otthont a zsidóságnak. (0,5 pont)		X
b) A nekik ígért területek határaitól vita támadt a zsidók és az arabok között. (0,5 pont)	X	
c) Nagy-Britannia Franciaország rovására ígért területeket a független arab állam számára. (0,5 pont)		X
d) Az antant a nemzeti önrendelkezés elvére is hivatkozva osztotta fel a térséget. (0,5 pont)	X	

- e) Oszmán / Török Birodalom *(Elfogadható még: Törökország)* (1 pont)
- f) Mert vereséget szenvedett / különbékét kötött / forradalom tört ki / polgárháború zajlott / intervenció történt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

9. Magyarország gazdasága (Összesen 4 pont.)

- a) Németország (0,5 pont)
- b) Ausztria (0,5 pont)
- c) Csehszlovákia (0,5 pont)
- d) Olaszország (0,5 pont)
- e) 3., 5. (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont.)

f) A külkereskedelmi forgalom *csökkenése* / *növekedése* miatt a belső piacon *hiány* / *túlkínálat* alakult ki. (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont.)

10. A Kádár-korszak kultúrpolitikája (Összesen 4 pont.)

Művek	Tiltott	Túrt	Támogatott
a) Lukács György „Az ész trónfosztása” című művének 1965. évi, második kiadása (0,5 pont)			X
b) Mrozek drámái 1966-ban (0,5 pont)		X	
c) Bacsó Péter „A tanú” című filmje 1979-től (0,5 pont)		X	
d) Nagy Gáspár „A Fiú naplójából” című verse 1986-ban (0,5 pont)	X		

e) Kádár hatalomra jutása. (*Elfogadható még: Nagy Imre eltávolítása a hatalomból / Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése.*) (*Tartalmilag hasonló más helyes válaszok is elfogadhatóak.*) (1 pont)

f) 1., 3. (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont)

11. A globalizáció (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

a) környezetszennyezés / környezetkárosítás / levegőszennyezés / globális felmelegedés (*A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

b) túlnépesedés / népességrobbanás (*A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

c) 3.

12. Népszavazás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Népszavazási kérdéskör	Lehet	Nem lehet
a) Magyarország csatlakozásáról egy nemzetközi szervezethez.	X	
b) Új miniszterelnök kinevezéséről.		X
c) Állami hitelfelvételről.		X
d) A házaspárok névhasználatáról.	X	

Feltett fiktív népszavazási kérdés	2011 előtt		2011 után	
	eredményes	eredménytelen	eredményes	eredménytelen
e) „Egyetért-e Ön azzal, hogy Magyarország világkiállítást rendezzen?” ’Igen’ szavazatok száma: 3 845 435, ’nem’ szavazatok száma: 3 765 422	X		X	
f) „Egyetért-e Ön azzal, hogy a választásra jogosultság korhatárát szállítsák le 16 évre?” ’Igen’ szavazatok száma: 2 123 435, ’nem’ szavazatok száma: 576 389	X			X

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Római társadalom

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a római társadalom Kr. e. II–I. századi változásait, és azok okait tárja fel. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a polgárjog kérdése feszültséget okozott a rómaiak és itáliai szövetségeseik között, az adóbérlés és a kereskedelem a provinciákban meggazdagodási lehetőséget teremtett a lovagrendnek).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T A témát a hódító háborúk korába helyezi, és tisztában van azok térbeliségével (pl. Itália egyesítése lezárult, Róma meghódította a Földközi-tenger nyugati medencéjét, megkezdte a keleti medence meghódítását).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. senatus, provincia, lovagrend, rabszolga.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy Caius Gracchus polgárjogot akar adni a latinoknak / itáliai szövetségeseiknek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Itália lakosai különböző jogállásúak voltak, a szövetségeseik is részt vettek a hódító háborúkban, nem élvezték a hódítások hasznát, a feszültség polgárháborúhoz vezetett, a kérdés felmerült a politikai hatalomért vívott küzdelmekben, végül megkapták a római polgárjogot). T Rögzíti Cicero egyik lényegi állítását (pl. a provinciákban meg lehetett gazdagodni adóbérlésből / kereskedelemből, a provinciabeliek nem rendelkeztek polgárjoggal), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt a társadalmi csoportot nevezik lovagrendnek, az így meggazdagodók nem vállalhattak hivatalt, a provinciabeliek adót fizettek a római államnak, nem rendelkeztek politikai jogokkal / önkormányzattal).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a római társadalom Kr. e. II–I. századi változásait, valamint azok okát. T Rögzíti, hogy a társadalmi változások (fő) oka a hódító háborúk voltak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Róma legyőzte Karthágót, városállamból birodalommá vált, provinciákra tett szert, a Földközi-tenger medencéjének urává vált, a háborúk során rengeteg rabszolga került Itáliába, a háborúk terhet elsősorban a parasztság viselte). T Rögzíti a rabszolgatartó nagybirtokok kialakulását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a senatorok bérelték a közföldből, felvásárolták a kisbirtokokat, a háborúk miatt olcsó volt a rabszolga, a rabszolgáknak nem kellett katonáskodni). T Rögzíti a kisbirtokos parasztság tönkremenetelét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem bírták a	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	katonáskodás és termelés kettős terhét, birtokaikat felvásárolták a nagybirtokosok, Rómába költöztek, a polgárjogukból éltek, őket nevezik antik proletároknak, ez a római hadsereg válságát is okozta). <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Francia rendi monarchia

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a francia rendi monarchia kialakulását ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a rendi monarchia működését. Az elemzés feltárja a rendi csoportok összetételét. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a bemutatott eseményekre a XIV. század elején került sor / az első rendi gyűlést 1302-ben hívták össze, és tisztában van a téma valamelyik térbeli összetevőjével (pl. Párizs, Flandria, Avignon).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. király, pápa, állam, adó. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. rend, kiváltság, rendi gyűlés, rendi monarchia.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a csataleírás lényegét (pl. a flamandok legyőzték a francia lovagokat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. IV. Fülöp / Franciaország sikertelen kísérletet tett Flandria hódoltatására, a háború kimerítette a kincstárat). T Rögzíti a levél lényegét (pl. IV. Fülöp rendi gyűlést hívott össze), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt az első rendi gyűlés Franciaországban, a király hatalma megszilárdítása céljából hívta össze, nem kényszer hatására hívták össze, célja a királyi bevételek növelése volt). T Rögzíti a kép lényegét (pl. a pápa elköltözött Rómából), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt nevezik avignoni fogságnak, a francia király meg akarta adóztatni az egyházat, Franciaország konfliktusba került a pápával, francia pápákat	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	választottak, a pápaság francia befolyás alá került). T Rögzíti a szöveg valamely lényegi elemét (pl. a rendek sérelmeiket adják elő, a király / dauphin – feltehetőleg anyagi – segítséget kér a rendektől), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendi gyűlés ellenőrizte / korlátozta / korlátozni kívánta a király hatalmát, a rendi gyűlés fő jogköre az adók megszavazása volt).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a francia rendi monarchia kialakulását, és bemutatja a működését. T Rögzíti, hogy a XI–XII. század során megerősödött a királyi / központi hatalom Franciaországban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ország egész területére kiterjedt, legyőzte az angol királyt, megszervezték a királyi igazságszolgáltatást, királyi felségjoggá vált a pénzverés). T Rögzíti a rend fogalmát (pl. kiváltságokkal rendelkező, érdekeit érvényesíteni képes társadalmi csoport) vagy megnevezi a francia rendi csoportokat: (fő- és alsó)papság, (fő- és köz)nemesség, polgárság, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a társadalom zöme – jobbágyparasztság, városi plebejusok – nem alkotnak rendet, megnevezi legalább két kiváltságukat: személyi szabadság, tulajdonjog, önálló igazságszolgáltatás, adózási kiváltság, politikai részvétel). T Rögzíti, hogy a francia (általános) rendi gyűlés egykamarás (esetleg: háromkamarás), és lényegi megállapítást tesz a működés módjával kapcsolatban (pl. főpapság és főnemesség személyesen; alsópapság, köznemesség és polgárok követek útján, rendenkénti ülésezés és szavazás, léteztek tartományi rendi gyűlések is). T Meghatározza a rendi monarchia fogalmát (pl. a király és a rendek együttműködésén alapuló államforma), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. közösen végzik a törvényhozást, növekednek a királyi bevételek, visszaszorulnak a feudális belharcok, a király a rendek között egyensúlyozva politizál, az általános rendi gyűlést rendkívül ritkán hívja össze a király). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Olasz fasizmus (rövid)		
Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az olasz fasizmus ideológiáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a fasizmus sajátos erőszakkultusszal rendelkezett, a fasizmus célja a totális állam kiépítése volt).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a fasizmus 1922-ben jutott hatalomra Olaszországban.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. fasizmus, állam, nacionalizmus / nemzet, szocializmus / szociálpolitika.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy a fasizmusra erőszakcultusz / militarizmus / antipacifizmus jellemző, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erődemonstrációval ragadták magukhoz a hatalmat, félkatonai szervezettel – a feketeingesek – rendelkeztek, a politikai ellenfelekkel szemben terrort alkalmaztak, agresszív külpolitikát folytattak). T Rögzíti, hogy a fasizmus az egyénnel / csoportokkal szemben az államot abszolutizálja, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. antiliberalis ideológia, totális állam kiépítésére törekszik, diktatúrát létesített).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a fasiszta ideológia alapvonásait, valamint feltárja azok gyökereit. T Rögzíti, hogy a fasizmus (szélsőségesen) nacionalista / nemzeti ideológia, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a történelmet a nemzetek harcának értelmezi, hódító törekvések jellemzik, példának a Római Birodalmat tekinti). T Rögzíti, hogy a fasizmus rokon vonásokat mutat a szocializmussal / aktív szociálpolitikát követel, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erre hivatkozva erősítené az államot / haladna meg az osztályellentéteket, korlátozná a nagytőkét, védené a kistulajdont, korporatív államot épített ki). T Rögzíti a fasizmus valamely más alapvető vonását (pl. antidemokratizmus, miszticizmus, rokonsága a nemzetiszocializmussal), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. elutasítja a többségi elvet / vezérelvű eszme, antimaterialista eszme / a katolikus egyházzal kiegyezik, nem rendelkezik fajelmélettel) vagy rögzíti, hogy a fasiszta ideológia Mussolini nevéhez köthető, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. szocialista politikusnak indult, az első világháború mély benyomást tett rá, ő volt a duce / vezér). <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem</i>	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	<i>pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. Gazdasági integráció

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az európai gazdasági integrációt mutatja be. Ismerteti a gazdasági integráció fő állomásait. Bemutatja az együttműködés összetevőit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a Közös Piac (1957 / 1958) létrejöttének évszámát, és utal a téma valamely térbeli összetevőjére (pl. megnevezi az alapítókat; utal arra, hogy a legkésőbb belépő államok többsége volt szocialista / közép- és kelet-európai ország).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. tőke, munkaerő, szolgáltatások. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. európai integráció, közös pénz, vámunió.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a szerződők együttműködésének célja az atomenergia-termelés növelése / az atomenergia-ipar korszerűsítése volt) <i>vagy</i> felsorolja az alapítókat, és tesz egy érdemi megállapítást az egyezményre vonatkozóan (pl. létrejött az Euratom, ma már a megújuló energiaforrások felhasználása is célja az Európai Uniónak). T Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a legfejlettebb tagállam GDP-je ötszöröse a legfejletlenebbnek, a tagállamok többsége átlag alatti egy főre jutó GDP-vel rendelkezik), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. jelentős a fejlettségbeli különbség a tagállamok között, az újabb belépők jellemzően kevésbé fejlettek a régi tagállamokhoz képest). T Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az Unió kiadásainak legnagyobb részét az elmaradott térségek felzárkóztatására költi, a mezőgazdasági támogatások teszik ki a kiadások közel felét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a strukturális pénzek pályázatokon elnyerhető támogatások, a kiadások jelentős része a kevésbé fejlett / újonnan csatlakozott / agrár jellegű tagállamokba áramlik, a költségvetés megtervezése során ellentétes érdekek ütköznek). T Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a legnagyobb	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	nettó hozzájárulást Németország adja, jellemzően a régi tagállamok finanszírozzák a költségvetést), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Németország vezető szerepet játszik az Unióban, Magyarország / az új belépők nettó részesedői az Uniónak) <i>vagy</i> megmagyarázza, mit jelent a nettó hozzájárulás (a befizetések és a kiutalások különbsége).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a gazdasági integráció fő lépéseit és elemeit, és rávilágít hátterükre, jelentőségükre.</p> <p>T Rögzíti a gazdasági integráció egyik kezdeti lépését (az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet vagy a Montánunió / Európai Szén- és Acélközösség létrejöttét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az előbbi a Marshall-segély felhasználásával összefüggésben jött létre, az utóbbi közös döntést jelentett a nyersanyag kiaknázásáról / a termelésről, egyes gazdasági döntések kikerültek a nemzetállami keretek közül, az együttműködés politikai alapját a francia–német megbékélés jelentette, az együttműködés nagyobb súlyt adott az európai államoknak a szuperhatalmakkal szemben).</p> <p>T Rögzíti az Európai Gazdasági Közösség / Közös Piac létrejöttét, és megállapítja, hogy az alapítók közt vámunió jött létre.</p> <p>T Rögzíti a munkaerő, a tőke, az áru és a szolgáltatások szabad áramlásának alapelvét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az Unió pártolja a szabad versenyt, jelentős munkaerő áramlik a fejlettebb tagállamokba) <i>vagy</i> említi a schengeni egyezményt.</p> <p>T Rögzíti a közös pénz (euró) bevezetését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nem minden tagállam vezette be, bevezetését feltételekhez kötik, a közös monetáris politikáért az Európai Központi Bank a felelős).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Magyarország külkereskedelme

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó alapvetően a XVI–XVII. századi magyarországi kereskedelem jellemzőit mutatja be.</p> <p>A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a búzaárak növekedésének hátterében álló árforradalom).</p>	0-4

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T A bemutatott jelenségeket a három részre szakadt országra vonatkoztatja, és megnevezi a külkereskedelem legalább egy jellemző célterületét (pl. Ausztria, Csehország, Lengyelország, német területek).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. mezőgazdaság, mezőváros, kereskedelem, nemesfém / árforradalom.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a XVI. század második felében növekedett a búza ára, Bécsben lényegesen magasabb volt a búza ára, mint Magyarországon), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek háttérében az Európában kibontakozó árforradalom állt, az Újvilágból beáramló nemesfém hatására nőttek az árak, jelentős mennyiségű búzát szállítottak Bécsbe). T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Szegeden vásárokat tartottak, a szultánnak jelentős jövedelme származott a városból), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Szeged virágzó mezővárossá / jelentős kereskedelmi csomóponttá vált, a hódoltság területére jellemző a gazdag mezővárosok kialakulása, a mezővárosokban cseréltek gazdát a környék mezőgazdasági terményei).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a korabeli kereskedelem fő jellemzőit, és rávilágít európai gazdaságtörténeti háttérükre vagy jelentőségükre, következményeikre. T Rögzíti a korszakban kialakult kontinentális munkamegosztást (Közép- és Kelet-Európa országai mezőgazdasági terményekkel / nyersanyagokkal látták el Nyugat-Európát, iparcikkéért cserébe), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Nyugat-Európa növekvő népessége / fejlődő ipara miatt vált felvevőpiaccá, a mezőgazdasági termények ára az iparcikkékhez képest jobban növekedett). T Rögzíti, hogy Magyarország fő kiviteli cikke a szarvasmarha volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szántóföldi termelés visszaszorulása miatt nőtt a legelőterületek aránya, a ridegen tartott marhákkal gyorsan el lehetett menekülni az ellenség elől, a marhahajcsárok hívták hajdúknak, a marhakereskedelem összekötő kapocs volt az országrészek között, ez tette pozitívvá a külkereskedelmi mérleget). T Rögzít egy további lényeges tényt a kereskedelemre vonatkozóan (pl. a nemesfémkivitel csökkent, fontos kereskedelmi cikk volt a bor / só, az erdélyi szász városok kereskedői kapcsolatba léptek a levantei kereskedelemmel, a távolsági kereskedelem veszélyes / nehézkes volt, az országba elsősorban késztermékek áramlottak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar nemesfémányászat az Újvilágból érkező nemesfém miatt vesztette	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	el jelentőségét, a nemesfémhányák kimerülőben voltak, az északkeleti területeken virágzott a szőlőtermesztés, a só nagyrészt az erdélyi sóbányákból származott / tartósítószerként volt értékes, a levantei kereskedelemről luxuscikkek érkeztek Magyarországra, a portyázó seregek megtámadhatták a kereskedőket, a külkereskedelem nagyrészt a szomszédos területekre irányult). <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Luxemburgi Zsigmond uralkodása

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Luxemburgi Zsigmondnak az európai politikában játszott szerepét mutatja be. Ismerteti a törökök elleni, valamint az egyházat érintő lépéseit. Feltárja Zsigmond politikájának mozgatórugóit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti Zsigmond uralkodásának évszámait (1387 / 1410 / 1420–1437), <i>vagy</i> a nikápolyi csata (1396) és Husz kivégzésének évét (1415); és elhelyezi térben a bemutatott eseményeket (Nikápoly, Konstanz / Prága / Csehország).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. pápa, egyház, végvár. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. zsinat, eretnek, husziták.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Zsigmond megtámadta a törököket, seregében francia lovagok is voltak, Zsigmond serege nem volt egységes, menekülni kezdett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Zsigmond vereséget szenvedett a törököktől, felismeri, hogy a nikápolyi csatáról van szó). T Rögzít egy lényeges tény a térképvázlat alapján (pl. Zsigmond kiépítette a déli végvárrendszert, a legtöbb végvár a Duna mentén épült), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nikápolyi vereség után a védelem megszervezésére helyezte a hangsúlyt, kiépült a kettős végvárrendszer, a legfontosabb végvár Nándorfehérvár vára lett, a végvárak fenntartása költséges volt). T Rögzít egy lényeges tényt a kép alapján (a konstanzi zsinaton eretnekként kivégezték / megégették Husz Jánost), és tesz egy	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>megállapítást Zsigmond szerepére vonatkozóan (pl. Zsigmond kezdeményezte a zsinatot, Husz Zsigmond menlevelével érkezett a zsinatra).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a francia király nagy pompával fogadta Zsigmondot, Zsigmond kíséretében magyar előkelő is volt, közvetíteni próbált Franciaország és Anglia közt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Zsigmond a Német-római Császárság uralkodójaként nagy tekintélynek örvendett, külföldön is támaszkodott magyarországi híveire, ekkor zajlott a százéves háború).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja Zsigmond törökellenes és egyházat érintő lépéseit, és rávilágít hátterükre.</p> <p>T Rögzíti a törökökkel szembeni védekezés valamely, a forrásokban nem szereplő lépését (pl. a telekkatonaság bevezetése, ütközőterület kialakítása), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemeseknek a jobbágyaik számától függően könnyűlovass katonákat kellett kiállítaniuk, ez állandó haderőt jelentett volna, a telekkatonaság felállítása csak részlegesen valósult meg, befolyása alá vont kisebb balkáni államokat).</p> <p>T Rögzíti az egyházszakadás felszámolását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az egyházszakadás előzménye az avignoni „fogság” volt, egyszerre több pápát választottak, Zsigmond német-római uralkodóként kezdeményezte az egység helyreállítását, a saját hívét ültette a pápai trónra, növekedett a pápák tekintélye).</p> <p>T Rögzít legalább kettőt a huszita tanok közül (pl. két szín alatti áldozás, a pápai hatalom tagadása, a hit alapja a Biblia, anyanyelvű istentisztelet szorgalmazása, az egyház fényezésének ostromozása), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. hasonló tanok a korban más területeken is megjelentek, hátterében az egyház tekintélyének hanyatlása állt, Husz tanai széles körben / több társadalmi rétegben is elterjedtek, Husz a prágai egyetem tanára volt, a husziták két ágra szakadtak); <i>vagy</i> rögzíti Zsigmondnak a husziták elleni harcait, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. cseh királlyá koronázása után lépett fel ellenük, kezdetben vereséget szenvedett, a mérsékeltebb ággal / a kelyhesekkel kötött megállapodást követően legyőzte a radikálisabb ágot / a táboritákat).</p> <p>T Rögzít egy lényeges tény az európai hatalmi helyzettel vagy Zsigmond hatalmával kapcsolatban (pl. a törökök legyőzték Szerbiát, a tatároktól elszenvedett vereségük után átmenetileg megtorpant a terjeszkedésük, a német-római császár hatalma korlátozott volt, Magyarországon Zsigmond trónra lépésével gyengült az uralkodói hatalom), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a törökök közvetlenül Magyarországot fenyegették, a török támadás megtorpanása időt adott a védelem megszervezésére, a császár hatalmát a német aranybulla korlátozta, a német fejedelmek jelentős hatalommal bírtak, Magyarországon jelentős volt a bárói ligák befolyása, Zsigmond egy személyéhez hű bárói csoport kialakítására törekedett).</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőképtettségéről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. II. József és a magyar rendek (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően II. József és a magyar rendek viszonyát mutatja be. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a nemesi adózás tervezett bevezetésének jelentősége / hatása, a birodalom modernizálását szolgáló rendeletek kivívták a magyar nemesség ellenállását).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti II. József uralkodásának évszámait (1780–1790), és utal arra, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. felvilágosult abszolutizmus, rendelet, kiváltság, nemes.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Széchényi Ferenc hivatalt vállalt, Forgách Miklós rosszállását fejezte ki Széchényi lépése miatt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egyes arisztokraták – kezdetben – támogatták II. József reformjait, a kerületek létrehozása a vármegyerendszer felszámolását jelentette, a közigazgatás átalakítása sértette a rendi jogokat). T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. II. József birtokösszeírást rendelt el, a nemesség megadóztatását tervezte, az adóztatást osztrák mintára vezették volna be), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez egy nemesi kiváltság eltörlését jelentette volna, a birodalom egységesítését is szolgálta, növelte a nemesek ellenszenvét II. József politikájával szemben).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a rendek és II. József viszonyát, és feltárja ennek hátterét. T Rögzíti II. József abszolutista politikájának egy elemét (pl. nem koronáztatta meg magát magyar királynak, nem hívott össze országgyűlést, rendeletekkel kormányzott), és értékeli ezt a magyar	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	<p>rendek szempontjából (pl. ez a rendi dualizmus felszámolását jelentette, semmibe vette Magyarország birodalmon belüli önállóságát, részben a rendi ellenállás hatására vonta vissza II. József a rendeleteit).</p> <p>T Rögzíti a nyelvrendelet lényegét (a német nyelv hivatalossá tétele), és tesz egy megállapítást a rendek válaszára vonatkozóan (pl. rendi ellenálláshoz / a nemzeti öntudat feléledéséhez vezetett, hozzájárult a nyelvújítás megindulásához).</p> <p>T Rögzíti, hogy II. József felvilágosult eszméket vallott <i>vagy</i> modernizálni akarta birodalmát, és tesz egy érdemi megállapítást a rendek válaszára vonatkozóan (pl. törekvéseinek támogatói voltak a jozefinisták, a vallási türelem a protestánsok körében szerzett számára híveket, politikája hozzájárult a reformeszmék elterjedéséhez, a nemesség többsége idegenkedett a változásoktól).</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Reformkori nacionalizmus

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó alapvetően a reformkori nacionalizmust mutatja be. Ismerteti a nacionalizmus fő megjelenési formáit. Feltárja a nacionalizmus jellemzőit, illetve a nemzetiségek és magyarok viszonyának alakulását.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a reformkor időbeli határait (1830/1832–1848) <i>vagy</i> a magyar nyelv államnyelvvé tételének évszámát (1844), és említi a téma egy térbeli összetevőjét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, a nemzetiségek főként a peremterületeken éltek).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. nemzet, nemzetiség, kultúra.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nacionalizmus, államnyelv, nemzetállam.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Kossuth a nemesekhez szól, a jobbágyokat is a nemzet tagjává akarja tenni), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a rendi nacionalizmust elveti, a jogkiterjesztés mellett érvel, a polgári nemzet megteremtését szorgalmazza, gondolatai liberális nézeteket</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>is tükröznek).</p> <p>T Rögzít egy lényeges tény a kép alapján (pl. bemutatták Erkel <i>Hunyadi László</i> című operáját, megépült az első magyar nyelvű állandó színház, divatosak voltak a történelmi viseletek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Hunyadi alakja a Habsburg-ellenes küzdelmeket szimbolizálta, teret nyert a magyar nyelvű színházi művészetnek / opera, a nemzeti múlt felelevenítése hozzájárult a nemzeti öntudat megerősödéséhez)</p> <p>T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Széchenyi szerint a nyelvtudás önmagában nem határozza meg a nemzeti hovatartozást, a nemzethez tartozás érzelmi kötődést is jelent), és megállapítja, hogy Széchenyi bírálta a magyarosítást / asszimilációt.</p> <p>T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szlovák lelkészek az erőszakos magyarosításra panaszkodtak az uralkodónál, kérték, hogy a vallásoktatás anyanyelven folyhasson), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az anyanyelv használatának igénye, a magyarosító törekvések ellenében erősödött meg a szlovák nemzeti öntudat, a nacionalizmus képviselői sokszor egyházi értelmiségiek voltak).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja a nacionalizmus fő vonásait, megjelenési formáit, és rávilágít hátterükre, következményeikre.</p> <p>T Rögzít egy lényeges tény a korabeli magyar nacionalizmus céljaira vonatkozóan (pl. nemzetállam megteremtése, politikai nemzet koncepciójának megvalósítása), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. liberális nacionalizmusról beszélhetünk, a reformellenzék programjának része volt, Magyarország birodalmon belüli önállóságát is erősíteni akarták); <i>vagy</i> megmagyarázza a politikai nemzet fogalmát (azonos jogokkal rendelkező állampolgárok alkotnak politikai közösséget).</p> <p>T Rögzíti a magyar nyelv államnyelvvé tételét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a latint váltotta fel, előzőleg a közélet egyre több területén vezették be a magyar nyelv használatát, előzménye volt a nyelvújítás, a horvátok tiltakoztak ellene).</p> <p>T Rögzít egy tény a nacionalizmus és a kultúra kapcsolatára vonatkozóan (pl. kibontakozott a magyar nyelvű irodalom, létrejött a Magyar Tudományos Akadémia / a Nemzeti Színház, nagy hangsúlyt kapott a nemzeti múlt megismerése / feldolgozása) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az Akadémia fő feladata a nyelvapolás volt, korábban Pesten csak német nyelvű színházi művészet volt); <i>vagy</i> említ egy konkrét művet (pl. Himnusz, Szózat, Bánk Bán).</p> <p>T Rögzíti, hogy a nemzetiségek körében is kibontakozott a nacionalizmus, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez elsősorban a horvátokkal vezetett konfliktusokhoz, a nemzetiségek körében a csonka társadalom miatt megkésve / kevésbé intenzíven jelentkeztek ezek a törekvések, a nemzeti összetartozás érzését erősítette az anyanyelv használata / a dicsőséges múlt emlegetése).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Romákkal szembeni előítéletek (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a romákkal kapcsolatos előítéleteket, sztereotípiákat és azok lehetséges következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a többség jelentősen túlbecsüli a romák lélekszámát, sokakban összekapcsolódik a romák és a bűnözés fogalma).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T A témát a rendszerváltás utáni / jelenkori Magyarország keretében mutatja be, és utal a téma bármely releváns térbeli elemére (pl. cigányság regionális eloszlása, lakóhelyi szegregáció).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. cigány / roma, diszkrimináció.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy a magyar lakosság többsége (jelentősen) túlbecsüli a romák létszámát / arányát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez összefügg a magasabb születésszám tényével vagy sztereotípiájával, többen fenyegetésnek tekintik). T Rögzíti a második táblázat adatainak értelmezését (pl. sokak fejében összekapcsolódik a cigányság és a bűnözés), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. legtöbben kulturális okokkal magyarázzák ezt, sokan származási kérdésnek tekintik, többen a szegénységgel hozzák összefüggésbe).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a romákkal kapcsolatos sztereotípiákat és előítéleteket, valamint feltárja azok lehetséges következményeit. T Meghatározza a téma valamelyik kulcsfogalmát: sztereotípia, előítélet, diszkrimináció (pl. felszínes általánosító vélemény, hibás általánosításon alapuló előre kialakított feltételezés, általában hátrányos megkülönböztetés), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. utal a jelenség pszichológiai hátterére, gyakran embercsoportok megbélyegzéséhez vezetnek, önbeteljesítő jóslatként működhetnek) <i>vagy</i> rögzít egy harmadik elterjedt sztereotípiát / előítéletet (pl. a cigányok nem szeretnek dolgozni / nincsenek a rendszeres munkavégzéshez szokva), és ezzel	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	<p>kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez összefügg a körökben tapasztalható magasabb munkanélküliséggel, kiegészül a segélyből élés vádjával).</p> <p>T Rögzíti az előítéletek és sztereotípiák valamelyik lényeges következményét (pl. oktatási szegregáció, lakóhelyi szegregáció, munkahelyi diszkrimináció), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezért rosszabb minőségű oktatásban részesülhetnek, elszegényedő lakóterületek alakulhatnak ki, rosszabb körülmények között / alacsonyabb bérért kaphatnak csak munkát / nagyobb arányban lehetnek munkanélküliek).</p> <p>T Rögzíti az előítéletek és sztereotípiák valamelyik másik lényeges következményeit (akár a fenti példák közül <i>vagy</i> utal a témának a politikai életben való megjelenésére), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. Magyarországi holokauszt

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyarországi holokauszt történetét ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a népirtás fázisait és körülményeit.</p> <p>Az elemzés feltárja a népirtás következményeit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a német megszállásra 1944. március 19-én, a nyilas hatalomátvételre pedig október 15-én került sor, és utal a téma valamely térbeli összetevőjére (pl. gettók, csillagos házak, a budapesti és a vidéki zsidók különböző sorsa, koncentrációs táborok, Auschwitz).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. holokauszt, nyilaskeresztes, népirtás, fajelmélet.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. koncentrációs tábor, gettó, munkaszolgálat, deportálás.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a kép valamelyik lényegi elemét (pl. sárga csillag viselése, kijelölt zsidónegyed / gettó), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. folytatódott a zsidók jogfosztása /</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>elkülönítése, korlátozták a szabad mozgásukat / munkavállalásukat, elvették lakásaikat).</p> <p>T Rögzíti a szöveg lényegét (pl. spanyol vízum / védlevél kiállítása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. külföldi diplomaták mentettek zsidókat, megnevez diplomata embermentőket: Wallenberg, Lutz, Rotta, Perlasca, védett házakat létesítettek, magyar civilek / egyháziak is mentettek embereket).</p> <p>T Rögzíti a szöveg lényegét (pl. zsidóktól lefoglalt zongora igénylése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidók vagyonát is elvették, a zsidó vagyont kiárusították, ezzel is megszerezték a lakosság egy részének támogatását).</p> <p>T Rögzíti a kép lényegét (pl. az utókor emlékművet állított a háború végén a Dunába lőtt áldozatoknak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ekkor már lehetetlen volt a deportálás, megkísérelték a budapesti zsidóság kiirtását is, nyilas fegyveresek műve volt).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a magyarországi holokauszt történetét, és bemutatja a népirtás körülményeit és következményeit.</p> <p>T Rögzíti, hogy a magyarországi holokausztra a német megszállás után (és következtében) került sor, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jogfosztás korábban megkezdődött, eddig a zsidók élete kevésbé volt veszélyben, Horthy Miklós a helyén maradt, utal a magyar állam felelősségére).</p> <p>T Rögzíti, hogy a zsidókat koncentrációs táborokba / Auschwitzba deportálták, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vidéki zsidóságot gyilkolták meg így, a magyar csendőrség közreműködésével történt, egy részük munkatáborokba került, egy részüket azonnal elgázosították, Horthy a budapesti zsidók deportálását leállította).</p> <p>T Rögzít egy tényre vonatkozóan, hogy a nyilas hatalomátvétel újabb megpróbáltatást jelentett a zsidóság számára (pl. megakadályozta a háború befejezését, folytatódott a holokauszt, gyalogmenetekkel folytatódottak a deportációk), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyilasok feltétel nélkül kiszolgálták a németeket / fajelméletet hirdettek, megkísérelték a budapesti zsidóság kiirtását is).</p> <p>T Rögzíti a magyarországi holokauszt nagyságrendjét (pl. kb. 5-600 ezer áldozat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ők teszik ki Magyarország emberveszteségének a felét, az akkori országterületre vonatkozik, a vidéki zsidóságot nagyobb mértékben sújtotta, a túlélők közül sokan elhagyták az országot, a népirtás a romák / cigányok ellen is irányult).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, adatok, grafikon) lelőhelyei:

4. A képek forrása: en.wikipedia.org, www.gutenberg.org, commons.wikimedia.org, hu.wikipedia.org, www.maryrose.org
6. A térkép forrása: Köztes-Európa 1763–1993. Szerk.: Pándi Lajos. Bp. 1997.
9. A diagramok forrása: Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Bp. 2003.
11. A képek forrásai: sthopd.net; 123rf.com; Kaposi József – Száray Miklós: Történelem IV. (Forrásközpontú történelem) 232. o.
14. A képek forrása: en.wikipedia.org
18. A térkép forrása: mek.oszk.hu, a kép forrása: commons.wikimedia.org.
20. A kép forrása: regi.oszk.hu
22. A képek forrása: www.holokausztmagyarorszagon.hu